

I samband við 100 ára føðingardag Thorvald Staunings hin 26. oktober, prenta vit her fyrra part av grein eftir Haldor Holm.
Seinni partur kemur komandi fríggjadag

- 1873 -

THORVALD STAUNING

- 1973 -

For os, der kender lidt til Stauning og hans livsløb, er der noget næsten symbolsk i at han er født på en søndag. Det var den 26. okt. 1873.

Det kolde triste efterår med regn og slud var begyndt, men denne dag var helt forskellig fra de andre. Solen skinnede fra morgenstunden af. Staunings forældre karetmager August Stauning og konen Caroline Stauning boede dengang i en ussel lejlighed i Holmens Kanal nr. 30 helt oppe under taget. Drengen var sund og velskabt.

De levede under meget fattige forhold i denne for et nyfødt barn usunde lejlighed. Men der var både rent og ordentligt til trods for at både sygdom og arbejdsløshed ofte hærgede det lille hjem. Der blev slidt og slæbt for føden hver eneste dag. Da Stauning kun var 14 dage gammel blev det nødvendig for forældrene at flytte, for det viste sig at være umuligt at bo der med et nyfødt barn. Taget var som et sold. De flyttede så til en anden lejlighed som viste sig at være endnu værre. Om natten myldrede rotterne frem og åd alt spiseligt. De måtte flytte igen. Staunings far var heldig at finde en anden lejlighed, og der boede de så til Stauning var 7 år.

Staunings far var en meget dygtig karetmager, men han kunne ikke tåle det ofte meget anstrengende slid, der til tider foregik i et stærkt forceret tempo. En lungelidelse blussede op og kunne ikke holdes nede fordi lægerne på den tid ikke kunne gøre noget effektivt imod den. Så August Stauning måtte meget mod sin vilje forlade faget. Så det meste af Th. Staunings ungdom havde han mange forskellige håndteringer. Han arbejdede bl.a. som flytte-mand og bud for handlende. Lønnen var dengang 1,65 kr. pr. dag, altså en timeløn på 15 Øre ved det at arbejdstiden var fra 6 morgen til 7 aften.

Der var i sandhed tale om at leve fra hånden til munden. Mere kunne der ikke blive til, bl.a. fordi Th. Staunings moder Caroline Stauning ikke var i stand til at påtage sig noget arbejde udenfor hjemmet; ikke fordi hun ikke gerne ville, men

fordi hendes helbred var svigtende. Hun var præget af følelse, af sans for skønhed, for kunst og navnlig sang. Hun havde en smuk stemme. Mange aften timer har hun underholdt sin dreng med sange fra den vægnende arbejderklasse.

August Stauning var modtagelig for den nye tids tanker, og han blev stærkt tilskyndet til denne interesse af en yngre broder, formere Frederik Stauning, hvis navn er indskrevet flere steder i arbejderbevægelsens historie. Han deltog i de første sammenkomster med Socialdemokratiets og fagforeningernes pionerer.

Han var utrættelig som værksteds pioner og agitator, og han førte sin ældre broder ind i alt dette nye. Som barn lyttede Thorvald Stauning til sin fars og farbroders mange samtaler i det lille arbejderhjem. Disse mange samtaler førte Th. Stauning ind på den vej han fulgte resten af sin tid.

August og Caroline Stauning var blandt de første organiserede socialdemokrater, det skyldes bl.a. at de blev betaget af den gryende arbejderbevægelses kamposanger U. P. Overby, som skrev »Socialisternes march«. Der er i dens optakt:

*Nu dages det brødre, det lysner i Øst,
til arbejde, liv eller død!*

Et brus af det kampmod, der bl.a. greb August Stauning og hans kone ved Luis Pios første tilråb. Gennem sangen fornåm de to unge drønet af de opmarcherende skarer. Den naive og tydelige simpelhed hvormed tankerne fremsattes forstod Stauning. Han elskede det store fynd i linierne:

*Det knager i samfundets fuger
og hånd
lad falde, hvad ikke kan stå.*

Denne sang blev den be-

gejstrende opsang, er muligt den første, som Th. Stauning hørte forældrene synge i barndomshjemmet.

En anden af U. P. Overbys sange spillede en stor rolle for den unge Th. Stauning:

*Hvorfor skal jeg, som håber og vil glemme,
da ikke synge om en bedre tid!*

Denne sang hørte Thorvald Stauning ofte sin moder synge i hjemmet. Ved at synge om denne »bedre tid« fandt Staunings moder en genklang i sit sind, som hun bevarede hele sit liv.

Det selvtillidsfulde og frejdige i arbejdernes sange gav næring til den gerning, der var i den forslidte arbejder og hans kone.

De kom til fuldstændig klarhed over sig selv og blev socialdemokrater af dyb overbevisning. En stærk medvirkende årsag hertil var påvirkningen fra Luis Pios, de følte sig stærkt tiltrukne af hans blændende artikler i »Socialisten« og senere blev Social-Demokraten hjemmets blad.

Fattigt var der i hjemmet, især når det var umuligt for faderen at få arbejde ved noget som helst, men de gjorde alt for at deres lille dreng intet skulle mærke. Han blev passet så godt, som det overhovedet var muligt, og gik både faderen og moderen sultne til ro aften efter aften, havde deres søn dog altid fået det, som gjorde ham mæt. De nødvendige klæder skaffedes også. »Jeg mindes ikke, at jeg har frosset mere end andre børn« har Th. Stauning engang sagt. Thorvald var nu begyndt at gå i skole, og skolegangen gik godt.

Thorvald hørte altid til den øverste halvdel af sin klasse.

Fra ganske lille var Th. Stauning meget videbegærlig, og ville have alt forklaret og fortalt. Det var især moderen, som måtte tage sig af denne del af opdragelsen, hun var jo mest hjemme. Som større skole dreng begyndte Th. Stauning at tjene lidt penge for at hjælpe til hjemme. Det var som buddreng hos en, meget fattig købmand. Det blev kun til nogle få øre om ugen da denne kun betalte pr. ærinde. Langt bedre gik det da Th. fik arbejde hos en materialehandler, her tjente han hele to kroner om ugen. Th. Stauning havde skiftende pladser. Den sidste inden konfirmationen var hos en vekselerer, dette arbejde var det letteste. De andre pladser havde taget meget hårdt at slide og slæbe. Han pådrog sig en alvorlig navlebrok. Th. Stauning blev ved med at arbejde alligevel fordi det var et mål, som skulle nås: konfirmationstøjet. Men den ugentlige tokrone slog ikke til, som den burde. For hver gang en skilling var i sparekassen, var det nødvendigt at forældrene lånte den. Men det gik så alligevel. Konfirmationen blev overstået, og så ud i livets store møleværk.

Th. Stauning ville gå bankvejen. Staunings far gik til Vekseleren, denne spurgte om familiens økonomi, men den var jo så dårlig. Thorvald Staunings tøj var altid rent, men meget medtaget af slid. Bankarbejdet krævede velklædte folk, som de første år måtte arbejde uden løn. Så måtte de droppe det. Så fik Stauning arbejde hos en bager og måtte op kl. 4 om morgenen, dette arbejde tærede på kræfterne og han måtte opgive dette. Så ville Stauning være smed og arbejde med ambolt